

عِنْدَ
بَيْتِكَ
الْمُحَرَّمِۙ رَبَّـنَا
لِيُقٖيمُوا
الصَّلٰوةَ
فَاجْعَلْ
اَفْـِٔدَةً
مِنَ
النَّاسِ
تَهْوٖٓي
اِلَيْهِمْ
وَارْزُقْهُمْ مْ مِنَ
الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ
“Ey rabbimiz! Ben zürriyetimden bir kısmını, senin kutsal evinin (Kâbe) yanında tarıma elverişli olmayan bir vadiye yerleştirdim. Bunu yaptım ki rabbim, namazı kılsınlar. İnsanların gönüllerini onlara meylettir ve çeşitli ürünlerden onlara rızık ver ki şükretsinsin.”[2] Ayeti kerimenin de byan ettiği gibi O günlerde Mekke’de kimse olmadığı gibi, ne içecek su vardı, ne de ziraat yapılıyordu. Bir süre sonra Cürhüm kabilesinden gelen bir grup insan Mekke civarına yerleşerek orada Hacer ve oğluyla birlikte yaşamaya başladılar; kısa sürede birbirlerine kaynaştılar. Yıllar geçti ve İbrâhim (as) tekrar Mekke’ye geldi. Oğlu İsmâil’e, Allah Teâlâ’nın kendisine buraya bir ev yapmasını emrettiğini söyledi ve oğlundan yardım istedi. İsmâil’in, bu teklifi derhâl kabul etmesi üzerine baba-oğul, kendilerine gösterilen yerde Kâbe’nin temellerini yükseltmeye başladılar. İsmâil (as) taş getirdi, İbrâhim (as) binayı yaptı ve Allah Teâlâ’ya kendilerinden bu hizmeti kabul etmesi için birlikte رَبَّنَا
تَقَبَّلْ
مِنَّاۜ
اِنَّكَ
اَنْتَ
السَّم۪يعُ
الْعَل۪يمُ
 “Ey rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur, şüphesiz sen işitensin, bilensin.” diye dua ettiler.[3] Yüce Allah, elçisi Hz. İbrâhim’e, Kâbe’nin yerini göstermiş وَاِذْ
بَوَّأْنَا
لِاِبْرٰه۪يمَ مَ مَ كَ انَ
الْبَيْتِ
اَنْ لَا
تُشْرِكْ ب۪ي
شَيْـًٔا
وَطَهِّرْ

بَيْتِيَ
لِلطَّٓائِف
70;ينَ
وَالْقَٓائِ
05;۪ينَ
وَالرُّكَّع
16; السُّجُودِ
﴿26﴾ وَاَذِّنْ
فِي النَّاسِ
بِالْحَجِّ
يَأْتُوكَ
رِجَالًا
وَعَلٰى
كُلِّ
ضَامِرٍ
يَأْت۪ينَ
مِنْ كُلِّ
فَجٍّ
عَم۪يقٍۙ ﴿27﴾
لِيَشْهَدُو
75; مَنَافِعَ
لَهُمْ
وَيَذْكُرُو
75; اسْمَ
اللّٰهِ ف۪ٓي
اَيَّامٍ
مَعْلُومَات
13; عَلٰى مَا
رَزَقَهُمْ
مِنْ
بَه۪يمَةِ
الْاَنْعَام
16;ۚ فَكُلُوا
مِنْهَا
وَاَطْعِمُو
75; الْبَٓائِسَ
الْفَق۪يرَۘ
﴿28﴾ ve evini, tavaf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secde edenler
için temizlemesini emretmişti. Ardından da insanlara hacı ilân etmesini; onların da
ister yaya olarak, isterse develeri üzerinde, birtakım menfaatleri elde etmeleri ve
Allah’ın onlara rızık olarak verdiği (kurbanlık) hayvanlar üzerine belli günlerde
(onları kurban ederken) Allah’ın adını anmaları için hacca gelmelerini emir
buyurmuştu.^[4] Yüce Rabbimizin beyanına göre,
اِنَّ
اَوَّلَ
بَيْتٍ
وُضِعَ
لِلنَّاسِ

لَلَّذ۪ي
بِبَكَّةَ
مُبَارَكًا
وَهُدًى
لِلْعَالَم۪ينَۚ İnsanlar için kurulan ilk ibadet evi, elbette Mekke’de âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak inşa edilen Kâbe’dir. Onda apaçik deliller, Makâm-ı İbrâhîm vardır. Oraya kim girerse güven içinde olur.^[5] Bu âyetlerden hareketle Kâbe’nin, Hz. İbrâhim’den daha evvel var olduğu, hatta Hz. Âdem’e kadar geri gittiği, ancak çeşitli sebeplerle zaman içinde binanın yıkılıp unutulduğu söylenmektedir.^[6] Buna göre Hz. İbrâhim, Kâbe’yi aynı yerine, eski temelleri üzerine yeniden inşa etmiştir. Kur’an, hac, namaz ve itikâf gibi ibadetler için Kâbe’nin Hz. İbrâhim ile Hz. İsmâil tarafından inşa edilip hazırlandığını, ayrıca Hz. İbrâhim’in diliyle insanların hac ibadetine davet edildiğini açikça beyan eder. Dolayısıyla hac ibadeti Hz. İbrâhim ile başlamıştır. Hz. İbrâhim’in tek Allah inancına dayalı yani hanîf olan din anlayışı ve buna bağlı olarak yapılan ibadetler bir süre aslını koruyarak devam etmiştir. Ancak Yemen bedevîlerinden Huzâa kabilesi, Mekke’ye gelerek Cürhümlüleri buradan çikarmış, beş asır Kâbe’yi ellerinde tutmuş ve bu dönemlerde bölgede putperestlik yayılmıştır. Hz. Peygamber’in beşinci göbekten dedesi olan Kusay b. Kilâb zamanında ise Kâbe muhafızlığı tekrar Hz. İsmâil’ın torunlarına geçmiştir.^[7] İslâm’ın doğuşu öncesinde Kâbe’yi tavaf, umre, Arafat ve Müzdelife’de vakfe, kurban kesme gibi âdetler devam ettirilmekte; hac, putperest gelenekleriyle birlikte sürdürülmekteydi. Hac ibadeti, câhiliye döneminde de yapılmış, ancak Hz. İbrâhim dönemindeki safiyeti kaybedilmişti. Hemen bütün hac görevlerine şirk karışmış, Kâbe başta olmak üzere, hac görevlerinin yapıldığı Safâ, Merve, Mina gibi yerlere birçok put yerleştirilmiş ve hac kurbanları putlar adına kesilir olmuştu.^[8] Müşrikler Safâ ve Merve arasında sa’y yaptıkları sırada, لَبَّيْكَلاَشَرِيكَلَكَإِلاَّشَرِيكًاهُوَلَكَتَمْلِكُهُوَمَامَلَكَهَذَاوَهُمْيَطُوفُونَبِالْبَيْتِ& . “Buyur Allah’ım buyur! Senin ortağın yoktur. Ancak bir ortağın vardır. O da sana aittir. Sen hem ona hem de onun sahip olduklarına hükmedersin.”^[9] şeklinde telbiye getiriyorlardı. Hatta ensarın Müslüman olmadan önce “Tâğiyeye Menât” putu için ihrama girip telbiye getirdikleri ve kendi putlarının karşısında dikili bulunan Safâ ve Merve putları arasında sa’y etmeyi günah saydıkları nakledilmektedir. Müslüman olduktan sonra ensardan bazı kimseler Allah Resûlürsquo;ne bu durumu anlattıklarında Allah Teâlâ, اِنَّ

الصَّفَا
وَالْمَرْوَةَمِنْ
شَعَٓائِرِ
اللّٰهِۚ
فَمَنْحَجَّ
الْبَيْتَ
اَوِ
اعْتَمَرَ
فَلَا
جُنَاحَ
عَلَيْهِ
اَنْ
يَطَّوَّفَ
بِهِمَاۜ
وَمَنْ
تَطَوَّعَ
خَيْرًاۙ
فَاِنَّ
اللّٰهَ
شَاكِرٌ
عَل۪يمٌ “Şüphesiz
Safâ ile Merve Allah’ın nişanelerindedir.”[\[10\]](#) âyetini indirmiş ve
câhiliyeye ait bu uygulama ortadan kaldırılarak sa’yın hac menâsikinden olduğu
bildirilmiştir. [\[11\]](#) Hacda putperest inancın izlerini taşıyan uygulamalar haccın farz kılındığı ve
müşriklerin bu mübarek mekânlerden uzaklaştırıldığı hicrî 8. veya 9. yıla
kadar devam etmiştir. Bu yıl itibariyle müşriklerin Mescid-i Harâm’a girmeleri ve
çıplak olarak Kâbe’yi tavaf etmeleri yasaklanmıştır. Mekke’nin
fethinden sonra Kâbe’nin içinde ve etrafında bulunan putlarla birlikte Hz.
İbrâhim’den sonra eklenen ve hac ibadetinin aslında bulunmayan şirk unsurları da
tamamen temizlenmiştir. Haccın farz kılınmasıyla birlikte, hac görevleriyle ilgili
hükümler Kur’ân-ı Kerîm âyetleri ve Hz. Peygamber’ün
uygulamasıyla yeniden tespit edilmiştir. Mekke’nin fethinden önce farz kılınmasına
rağmen, müşriklerle ilişkilerin iyi olmaması sebebiyle Müslümanlar ancak fetihten
sonra hacca gidebilmişlerdir. Fethi takip eden yıl Hz. Ebû Bekir “hac
emîri” olarak görevlendirilmiş, müşriklerin
يَٓا
اَيُّهَا
الَّذ۪ينَ
اٰمَنُٓوا
اِنَّمَا
الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ
فَلَا
يَقْرَبُوا
الْمَسْجِدَ
الْحَرَامَ
بَعْدَ

عَامِهِمْ
هٰذَاۚ
وَاِنْ
خِفْتُمْ
عَيْلَةً
فَسَوْفَ
يُغْن۪يكُمُ
اللّٰهُ مِنْ
فَضْلِه۪ٓ
اِنْ شَٓاءَۜ
اِنَّ
اللّٰهَ
عَل۪يمٌ
حَك۪يمٌ Mescid-i Harâm’a
yaklaşamayacağı, [12] قَالَ
أَبُو
هُرَيْرَةَ
فَأَذَّنَ
مَعَنَا
عَلِىٌّ
يَوْمَ
النَّحْرِ
فِى أَهْلِ
مِنًى
بِبَرَاءَةَ
، وَأَنْ لاَ
يَحُجَّ
بَعْدَ
الْعَامِ
مُشْرِكٌ ،
وَلاَ
يَطُوفَ
بِالْبَيْتِ
عُرْيَانٌ . “Ebû
Hureyre dedi ki: Alî de bizimle beraber nahr gününde Mi-nâ'daki insanlar
arasında Berâe'yi ve "Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hacc etmesin, hiçbir
çıplak da Beyt'i tavaf etmesin" diye bağıra bağıra ilân etti.”[13] Kadın veya
erkek hiç kimsenin çıplak tavaf yapamayacağı gibi hususları tebliğ etmek vazifesi
ise Hz. Ali’ye verilmiştir. Hz. Peygamber’ın hayatının son senesinde, hicretin 10.
yılında ifa ettiği hac ise, “Veda haccı” olarak anılmıştır. Resûi-i
Ekrem’den sonra gelen Müslüman yöneticiler ya bizzat kendileri hacca
gitmek yahut emir tayin etmek suretiyle hac kabilelerinin bu görevi huzur içinde yerine
getirmelerini sağlamışlardır. Hac yolculuğu hicrî takvime göre hac ayları denilen
Şevval’den başlanarak Zilkâde ayı ile Zilhicce ayının ilk on gününde
yapılabilirse de ulaşım imkânlarının geliştiği günümüzde bu görevi
için Zilkâde’nin son haftalarıyla Zilhicce’nin ilk on günü
yeterli olmaktadır. Arefe, Arafat ve Kurban Bayramı günleri
وَاذْكُرُوا

اللّٰهَ ف۪ٓي
اَيَّامٍ
مَعْدُودَات
13;ۜ فَمَنْ
تَعَجَّلَ
ف۪ي
يَوْمَيْنِ
فَلَٓا
اِثْمَ
عَلَيْهِۚ
وَمَنْ
تَاَخَّرَ
فَلَٓا
اِثْمَ
عَلَيْهِۙ
لِمَنِ
اتَّقٰىۜ
وَاتَّقُوا
اللّٰهَ
وَاعْلَمُٓو
75; اَنَّكُمْ
اِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ
“Belirlenmiş günlerde Allah’ı zikredin. Allah’a saygılı olan için iki
günde (dönmekte) acele edene günah yoktur; daha uzun kalana da günah
yoktur. Allah’a saygılı olun. Bilin ki sizler O’nun huzurunda toplanacaksınız!”
[\[14\]](#) “sayılı ve belirli günler” olduğu için, senede ancak bir defa
hac yapılabilir. Hac ibadeti, Yüce Allah’ın, …….
وَلِلّٰهِ
عَلَى
النَّاسِ
حِجُّ
الْبَيْتِ
مَنِ
اسْتَطَاعَ
اِلَيْهِ
سَب۪يلًاۜ
وَمَنْ
كَفَرَ
فَاِنَّ
اللّٰهَ
غَنِيٌّ عَنِ
الْعَالَم۪ي
06;َ “Yoluna gücü yetenlerin Beyt"i haccetmeleri, insanlar
üzerinde Allah’ın bir hakkıdır.”[\[15\]](#) âyeti ile farz kılınmıştır. Bu
âyet indiđi zaman Allah Resûlü, ashâbina bir hutbe okumuş ve «
أَيُّهَا
النَّاسُ

تَسْـَٔلُواعَنْاَشْيَٓاءَاِنْتُبْدَلَكُمْتَسُؤْكُمْۚوَاِنْتَسْـَٔلُواعَنْهَاح۪ينَيُنَزَّلُالْقُرْاٰنُتُبْدَلَكُمْۜعَفَااللّٰهُعَنْهَاۜوَاللّٰهُغَفُورٌحَل۪يمٌ “Ey iman edenler açıklandığı zaman size zorluk verecek şeyleri sormayın.” [\[16\]](#) âyetini indirmiştir. وَلِلّٰهِعَلَىالنَّاسِحِجُّالْبَيْتِمَنِاسْتَطَاعَاِلَيْهِسَب۪يلًاۜ “Yoluna gücü yetenlerin Beyt’i hacetmeleri, insanlar üzerinde Allah’ın bir hakkıdır.”[\[17\]](#) âyeti ile hacca gidecek kimsenin yol için gerekli olan bütün imkânlara sahip olması, şartların da bunu kolaylaştıracak bir durumda bulunması kastedilmektedir. Söz konusu âyet, dolaylı olarak hacın ifasını sağlayacak her türlü vasıtayı hazırlamaları için Müslümanları uyarmakta, gerekli tedbirleri almalarını bir vacibe olarak onlara yüklemektedir. Aynı hususa Allah Resûlü de dikkat çekmiş ve kendisine, يَارَسُولَاللَّهِ مَايُوجِبُالْحَجَّ “Ya Resulallah Hac yükümlülüğünü gerekli kılan şey nedir?” şeklinde sorulan soruya, الزَّادُوَالرَّاحِلَةُ “Yiyecek ve binek imkânıdır.”[\[18\]](#) Cevabını vererek bu şartlar sağlandığında insanın hac yapmakla sorumlu olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, Resûl-i Ekrem, gerekli imkânlara sahip olduğunda bu ibadeti yerine getirme konusunda acele edilmesini şu şekilde dile getirmiştir: مَنْ

بُنِىَ
الإِسْلاَمُ
عَلَى خَمْسٍ
شَهَادَةِ
أَنْ لاَ
إِلَهَ
إِلاَّ
اللَّهُ
وَأَنَّ
مُحَمَّدًا
رَسُولُ
اللَّهِ ،
وَإِقَامِ
الصَّلاَةِ ،
وَإِيتَاءِ
الزَّكَاةِ ،
وَالْحَجِّ ،
وَصَوْمِ
رَمَضَانَ "Eğer
gücü yetiyorsa Allah’ın evini hacetme’[\[23\]](#) yi diğ&er ibadetlerle birlikte
zikretmiştir. Böylece, haccın İslâm’daki temel ibadetlerden biri olduğunu
bildirmiş olan Allah Resûlü, haccın hakkıyla yerine getirildiğinde kişiyi
günahlarından arındırdığına řu şekilde işaret etmiştir: مَنْ
حَجَّ هَذَا
الْبَيْتَ ،
فَلَمْ
يَرْفُثْ ،
وَلَمْ
يَفْسُقْ ،
رَجَعَ
كَيَوْمِ
وَلَدَتْهُ
أُمُّهُ “Her kim bu evi
(Kâbe’yi) haccederken, (söz ya da eylemle) cinsel yakınlığa yeltenmez ve
kötülük işlemezse, anasının onu doğurduğu günkü (günahsız)
hâline dönmüř olur.”[\[24\]](#)
الْحُجَّاجُ
وَالْعُمَّا
85;ُ وَفْدُ
اللَّهِ إِنْ
دَعَوْهُ
أَجَابَهُمْ
وَإِنِ
اسْتَغْفَرُ
08;هُ غَفَرَ
لَهُمْ “Hacca gidenler ile umreye gidenler,
Allah’ın elçileridir. Allah’a dua ederlerse, Allah onların dualarını kabul eder
ve Allah’tan günahlarının bağışlanmasını isterlerse Allah onların günahlarını

bağışlar.”[25] Buyuran Resûl-i Ekrem, hacca gidenleri “Allah’ın elçileri” şeklinde niteleyerek şereflendirmiştir. Allah Resûlü, makbul bir haccin karşılığında ise inananları cennetle müjdelemiştir:

تَابِعُوا

بَيْنَ

الْحَجِّ

وَالْعُمْرَةِ

فَإِنَّهُمَايَنْفِيَانِ

الْفَقْرَ

وَالذُّنُوبَكَمَا

يَنْفِى

الْكِيرُ

خَبَثَ

الْحَدِيدِ

وَالذَّهَبِ

وَا&

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)